

Blijven geloven, blijven bidden

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Zondag 12 februari 2023
Voorganger: ds. Niels de Jong

Preek

Dienst 12 februari 2023, voorganger: ds. Niels de Jong

Lucas 18: 1 – 8

Blijven geloven, blijven bidden

Ik weet niet of je het wel eens lastig vindt om te blijven geloven, en te blijven bidden. Misschien dat bijna iedere christen wel ten minste een fase krijgt in zijn leven, waarin het moeilijker valt om vol te houden met geloven, met bidden. Waar de twijfel toeslaat – heeft het wel zin om te geloven, om te bidden? OM te blijven geloven, te blijven bidden. Bv. als verhooring uitblijft. Of als antwoorden uitblijven. Of als het onrecht maar niet wordt rechtgezet. Of als je niets merkt van God, of niet het gevoel hebt dat het God allemaal iets kan schelen. Of als je gaat zitten denken: zou het echt uitmaken die gebeden van mij, verandert dat iets aan de loop van de dingen? Of hebben de dingen gewoon hun eigen loop - en maakt het niet uit wat je vraagt van God, hoe vaak je het vraagt en met hoeveel mensen je het vraagt?

Ook bij zo'n ramp in Turkije en Syrië kunnen die vragen opkomen. Meer dan 30.000 doden, nog veel meer levens in puin – letterlijk en figuurlijk. En wat doet God eraan? Is God wel te vertrouwen als er zulke dingen in de wereld gebeuren? Maakt bidden dan verschil? Kun je het niet net zo goed opgeven om in God te geloven en van Hem ingrijpen te verwachten? Het zijn geen nieuwe vragen... Die hadden ze in de begintijd van het christelijk geloof ook al. En Lucas schrijft een verhaal van Jezus in zijn evangelie dat juist mensen op het oog heeft bij wie bidden en geloven zwaarder valt. Die misschien wel dreigen op te geven. Het is wel een wat vreemd verhaal, maar laten we het eerst maar lezen.

Lucas 18:1-8

Er staan vier levensbeschrijvingen van Jezus in de bijbel. Vier verschillende schrijvers hebben het leven van Jezus beschreven, maar alle vier maken ze andere keuzes in wat ze vertellen. Ze moesten ook wel keuzes maken – ze konden niet alles vertellen wat ze wisten over Jezus. Dan zou het veel te vol en veel te veel worden. Ze moeten dus selecteren. Een belangrijke rol bij hun keuzes speelde de lezers die ze op het oog hadden. De lezers die ze wilden overtuigen, of bemoedigen, of bekrachtigen, of corrigeren, of dat allemaal tegelijk.

Iemand als Lucas heeft dan vooral Grieks-Romeinse lezers op het oog, niet-Joodse mensen – mensen die niet of nauwelijks kennis hebben van wat wij nu het Oude Testament, het eerste deel van de bijbel, noemen. En Lucas gaat dus niet uit van allerlei voorkennis op het gebied van wat wij nu het Oude Testament noemen, of van het Jodendom, of zelfs maar van kennis van de geografie van het toenmalige Israël. Het zijn lezers die tot de tweede generatie christenen behoorden – die ook geregeld te maken hadden met weerstand, tegenwerking, achterstelling, onrecht omdat ze christen waren geworden. Een situatie waarin ze ook zomaar zouden kunnen opgeven met geloven en bidden. Iets anders dat de keuze voor zowel de inhoud als de vormgeving van de levensbeschrijving bepaalde was de eigen voorkeur van de schrijver. Zo heeft Lucas, waarvan wel gedacht wordt dat hij arts was, veel aandacht voor genezingen van Jezus. En Lucas heeft extra aandacht voor iets als gebed – dat blijkt ook in het andere Bijbelboek dat op zijn naam staat, Handelingen.

Van Lucas wordt wel gedacht dat hij arts was. Hij had veel aandacht voor genezingen door Jezus. En Lucas heeft ook extra aandacht voor gebed.

Zulke selectie paste de schrijvers van de evangeliën ook toe op de verhalen die Jezus had verteld. Ze kozen sommige verhalen wel en sommige niet. En ze paste die verhalen dan ook zo in – zodat het paste in wat zij van Jezus willen benadrukken. Daarom vinden we ook allerlei verschillende verhalen van Jezus in de verschillende levensbeschrijvingen. Het verhaal van vandaag, vinden we bv. alleen bij Lucas. Dus blijkbaar past dit verhaal bij wat Lucas van Jezus wil benadrukken, en denkt hij dat zijn lezers dit verhaal nodig hebben.

Laten we nog wat inzoomen op de situatie van de lezers van Lucas - wat was hun situatie? Niet zo'n makkelijke om een gelovige christen te zijn en te blijven. Ze hadden met name te worstelen met het feit dat hun lastige situatie veel langer duurde dan men gedacht had. In de eerste tijd na Jezus leefde namelijk de verwachting dat Jezus snel terug zou keren. Men was op de een of andere manier gaan denken dat die terugkomst van Jezus in een en dezelfde generatie zou plaatsvinden. Maar inmiddels was het al ongeveer 70 a 80 na Christus en Jezus was nog steeds niet terug. En van die nieuwe wereld waar Jezus steeds over gesproken had, was vaak niet veel van te zien. Er werden nog steeds mensen ziek, er gingen nog steeds mensen dood, er was nog steeds lijden en onrecht. En nog steeds Jezus niet terug. En dan werden ze ook nog benadeeld, onrechtvaardig behandeld, was er niemand die het voor hen opnam. We kunnen ons voorstellen – je zou het er zomaar van opgeven, stoppen met bidden, afhaken ten aanzien van het geloof...

Voor die lezers schrijft Lucas dus zijn hele verhaal – ook om nog eens heel precies vast te leggen voor het nageslacht wat Jezus gezegd en gedaan had, hoe hij geleefd had van begin tot eind. Maar Lucas schrijft ook dit specifieke verhaal - het verhaal van de onrechtvaardige rechter, onder die titel is dit verhaal bekend geworden. Het punt is niet dat God is als die rechtvaardige rechter, oftewel dat je bij God vooral moet zeuren en blijven zeuren en dan maar hopen dat God je iets wil geven. Het punt is dat als zelfs een slechte rechter al ingaat op vasthoudende verzoeken, dat de goede God dan natuurlijk helemaal ingaat op vragen om recht aan Hem gericht.

De rechter in dit verhaal overigens is wel echt slecht. Allereerst staat er dat hij onrechtvaardig is – dat is natuurlijk al bijzonder voor een rechter, wiens belangrijkste kenmerk natuurlijk rechtvaardigheid zou moeten zijn. Maar deze rechter is onrechtvaardig, corrupt zouden wij waarschijnlijk zeggen. Ten tweede staat dat hij geen ontzag voor God – dat was nogal bijzonder in die cultuur die uiterst religieus was. En ten derde liet deze rechter zich ook niets gelegen liggen aan mensen – dat was ook nogal bijzonder in die cultuur die enorm op eer en respect gericht was. Bijna niet voor te stellen zo slecht dus – deze rechter. In een paar zinnen wordt zo'n beetje de slechtst denkbare rechter die men zich toen maar kon voorstellen, beschreven. En juist bij deze rechter komt een weduwe – in die tijd iemand die bijzonder kwetsbaar was. En ook iemand die aangewezen was op de hulp en bescherming van anderen. Deze weduwe komt alleen – ook al gek. Normaal zou een broer, een vader, een neef dit verzoek om recht indienen. Maar blijkbaar heeft ze geen enkele man in haar netwerk die voor haar kan of wil instaan. En dus komt ze zelf. Zij is dus nog compleet aan zichzelf overgeleverd ook.

Het probleem voor haar is dat er niets is waarop zij kan pleiten. Het recht kan hem niet veel schelen – hij is onrechtvaardig, corrupt. Dat hij zich moet verantwoorden aan God als hoogste rechter – dat doet hem ook niets, want hij heeft geen ontzag voor God. Dat hij dan tenminste voor de mensen nog de schijn van recht wil ophouden – ook dat boeit hem niet, want hij laat zich niets gelegen liggen aan de mensen. Een kansloze situatie dus voor de weduwe, zou je zeggen.

Het enige dat zij kan doen, is de rechter benaderen en blijven benaderen met haar verzoek. Want dat is haar enige voordeel als vrouw – zij wordt niet weggeslagen of opgepakt omdat zij de rechter benaderd. Bij een man had de rechter dat kunnen doen, maar bij een vrouw was dat not done. En van deze mogelijkheid maakt zij gebruik. En ze blijft de onrechtvaardige rechter benaderen. Dag in, dag uit. En hoe slecht en onrechtvaardig de rechter ook is, op een gegeven moment wordt hij het zat en verschaft de vrouw recht. Puur om van haar gezeur af te zijn.

Met dit verhaal zegt Jezus dus: zelfs bij de slechtste rechter die je je maar kunt voorstellen, heeft het zin om je verzoeken te blijven indienen, om je recht te zoeken – zelfs als je behoort tot de meest kwetsbare groepen uit de samenleving, zelfs als je behoort tot iemand die niemand heeft die voor je kan instaan. Als dat al zo is bij de slechtst denkbare rechter, hoeveel te meer heeft het dan zin om bij God te komen, je recht te zoeken, je verzoeken te blijven indienen. Om twee redenen. Omdat God zoveel beter is dan die rechter. Dat blijkt wel uit de verhalen die Lucas eerder verteld had. God is als een rennende vader voor zijn verloren zoon. In een ander verhaal is God als een zoekende herder voor schapen die kwijt zijn. Weer ergens anders heeft Jezus over de barmhartigheid van God. Volgens Jezus is God goed, genadig, eerlijk, rechtvaardig. Maar die goedheid is nog niet de enige reden om met vertrouwen tot God te komen. Want een volgeling van Jezus die bidt is voor God niet als die weduwe die hem lastig valt, maar als een uitverkorene, die term gebruikt Jezus hier voor de gelovigen. Je bent geen zeurpiet voor God, je bent niet iemand van wie God af wil zijn. Je bent iemand met een speciale status, iemand die Hij op het oog heeft.

Dus voor iemand die gelooft, die bidt, is zijn situatie dus honderdduizend keer gunstiger dan die vrouw uit het verhaal. En daarom kan Jezus zeggen over gelovigen die God om recht vragen: 'Hij zal hen spoedig recht verschaffen'. Zo snel als mogelijk is, zal hij recht doen. Dat is natuurlijk een lastige voor ons – want bij spoedig denken wij aan vandaag nog. Maar Gods klok loopt anders. Want spoedig is voor God, kan wel eens als een lange tijd voor ons voelen. En er kunnen redenen zijn die ons begrip te boven gaan, waarom dat recht, of dat antwoord, of die verandering uitblijft. En we zouden dan zomaar kunnen denken dat God zich niet bekommert om ons, of niet bekommert om mensen die ons lief zijn, of niet bekommert om deze wereld. Maar dat is het niet - en daarom dit verhaal van Jezus – juist om ons aan te sporen te blijven bidden. Want als het al zin heeft om vasthoudend te zijn richting een onrechtvaardige rechter, dan heeft het zeker zin om tot God te bidden. En daarom is de boodschap: geef niet op met bidden. Dat stond al in de inleiding op dit verhaal: 'Jezus vertelde hun een gelijkenis over de noodzaak om altijd te bidden en niet op te geven'.

En nee, dit verhaal lost niet alles op. Want ja, ik ken bijvoorbeeld die man die vastzat in de psychiatrie, helemaal de weg kwijt, maar hij ging bidden, bidden en bidden. En hij kwam eruit. Onverklaarbaar voor de psychiater, een wonder voor de man zelf. Maar ik ken ook die man die vrouw die psychisch helemaal vast liep en die ook veel en vaak gebeden heeft, maar er niet uit kwam. En ja, ik ken die vrouw die worstelde met een verslaving en door veel bidden en bidden en bidden er van verlost werd. Maar ik ken ook die man die zijn verslaving maar niet te boven komt, ook al heeft ie ook veel gebeden. En ik ken die doodzieke vrouw waar veel gebed was en die genas. Maar net zo doodziek, net zo onverdiend, net zo veel gebeden – en de genezing kwam niet. Bidden lost niet altijd alles op. En toch... met dit verhaal vraagt Jezus ons te blijven bidden. Hij drukt jou en mij op het hart om te blijven bidden. Ook als we het niet meer weten. Ook als we het niet meer snappen. Ook als het onrecht schreeuwt. Ook als de oplossing maar niet komt. Ook als de ongewenste situatie maar voortduurt. Ook als dingen niet eerlijk zijn en ook niet eerlijk worden. Ook als we voor ons gevoel niet te veel vragen. Ook als we niet eens voor onszelf iets vragen, maar voor een ander. Ook als we alles al geprobeerd hebben. Ook als we ons kwetsbaar weten.

Ook als we verliezen hebben geleden. Ook als we benadeeld worden. Ook als we tegenstand krijgen. Dan zegt dit verhaal: geef niet op. Blijf bidden, blijf geloven. Want God heeft je op het oog, hij heeft je lief. God is zo goed, geduldig en rechtvaardig. Ook al zie je het niet, ook al merk je het niet – Jezus zegt: en toch is God zo.

Dat God zo is, weten we niet alleen uit de verhalen van Jezus. Alles van Jezus communiceert dit. Zijn komst op aarde is al een teken dat mensen God aan het hart gaan. In Jezus daalde God af om mensen omhoog te helpen. Zijn daden laten voortdurend zien dat hij juist de meest kwetsbare mensen te hulp schiet, recht doet – zeker zij die niemand hebben die voor hen in staat, komt hij tegemoet. Zijn lijden laat zien dat God er alles voor over heeft om mensen te helpen, hoeveel pijn het ook doet. Zijn sterven aan het kruis laat zien dat hij liever zelf onrecht ondergaat, dan het onrecht maar zijn gang te laten gaan. Zijn opstanding uit de dood zegt dat zelfs de dood God niet tegenhoudt, dat die rehabilitatie, dat recht doen, ook na de grens van de dood kan plaatsvinden.

Jezus hele leven communiceert dus dat God te vertrouwen is. Ik weet niet of je dat rond krijgt met je verstand, of met je gevoel, met je ervaring – of niet. Maar het is wel wat Jezus wil duidelijk maken. Dat je kunt blijven geloven in God – en dus ook blijven bidden.

Laat me je een paar verhalen vertellen – misschien dat dat ook helpt. Eentje van lang geleden, eentje uit de vorige eeuw, eentje recent.

Het eerste verhaal gaat over Monica. Zij was getrouwd met een ruwe man, eentje die het niet zo nauw nam met de huwelijkse trouw. Monica was een gelovige christen, haar man diende de Romeinse goden. Ze kregen een zoon. Extreem intelligent. Maar ook gevoelig voor het vrouwelijk schoon, voor status, voor eer. Monica zag haar zoon dwalen. En zij bad, bleef bidden. Op zo'n manier dat een bisschop tegen haar zei: het is onmogelijk dat iemand van zoveel tranen verloren gaat. Voor Monica klonken deze woorden alsof dit vanuit de hemel werd gezegd. En haar zoon kwam tot geloof. En werd misschien wel de meest geleerde christen ooit, Augustinus.

Het tweede verhaal vindt plaats in de Tweede Wereldoorlog. Honderdduizenden Engelse soldaten waren aan het begin van de oorlog naar Frankrijk gekomen om Frankrijk – en daarom ook aangrenzende landen – te helpen bij de verdediging tegen de vreselijke agressie van nazi Duitsland. Deze Engelse soldaten bleken echter volstrekt niet opgewassen tegen het Duitse leger. Ze raakten ingesloten bij Duinkerken. En ze dreigden volledig weggevaagd te worden, ook door de Duitse luchtmacht. De Engelse koning George IV roept een dag van gebed uit. Dat doet hij op donderdag 23 mei via de radio. Die nationale dag van gebed is zondag 26 mei. De hemel wordt die dag bestormd met verzoeken om redding van de ingesloten soldaten. Winston Churchill schrijft later dat men hoopte ongeveer 45.000 soldaten te kunnen evacueren. Het werden er 338.000.

Hoe kon dat? Op zondag 26 gaf Hitler het onbegrijpelijke bevel aan het Duitse leger om halt te houden. Waarschijnlijk om zijn leger even op adem te laten komen, of de gelederen te sluiten, of omdat men vertrouwde op de luchtmacht om de Engelsen weg te vagen. Maar het bleek een enorme tactische blunder, het Duitse leger verloor het momentum en de Engelsen kregen de gelegenheid om de evacuatie te regelen. En er staken stormen op – voor de tijd van het jaar zeer ongewone stormen. Maar die verhinderde de Duitse Luftwaffe om op te stijgen. En een paar dagen later werd de zeer weer bijzonder kalm – juist toen er honderden schepen, gewone schepen van gewone schippers, afgeladen vol met soldaten op de terugweg waren. Het Engelse leger had dan de eerste grote slag verloren, maar was niet vernietigd. Het leger werd grotendeels gespaard. Een aantal jaar later kreeg dat leger wel voet aan de grond in Normandië. En werd Frankrijk, België, Nederland wel bevrijd.

Het derde verhaal gaat over Joni. Toen zij 17 jaar was dook ze in te ondiep water; ze raakte verlamd. Joni zocht genezing. Ze bad om genezing. Geloofde in genezing. Ze bleef bidden om genezing. En vele, vele mensen met haar, van overal over de wereld. Maar ze kreeg geen genezing. Joni bleef geloven, 50 jaar later nog steeds. En ze bidt nog steeds. En ze gelooft nog steeds dat op een dag ze uit die rolstoel zal zijn, zal lopen, zal zwemmen. Ze rekent er niet meer op dat het aan deze kant van het graf zal zijn, maar aan de andere zijde van de dood. En ondertussen heeft ze ervaren dat God er voor haar was – en hoe moeilijk en zwaar het leven voor haar is geweest – haar heeft gehoord, erbij is geweest en gegeven wat nodig was.

Ik weet niet wat jouw verhaal is. Ik weet niet of je ergens al lang gebeden hebt. Ik weet niet waar jij voor gebeden hebt. Of waar jij voor bidt. Ik weet niet of je veel geloof hebt, of juist veel twijfel, of er iets tussenin. Ik weet niet of je veel bidt, of weinig, of er iets tussenin. Maar via dit verhaal van Jezus wordt je gevraagd om te blijven bidden, te blijven geloven.

Dat laatste is ook al niet vanzelfsprekend. Het hele stuk eindigt met de vraag – maar zal Jezus bij zijn terugkomst wel geloof vinden? Zal er iets van die vasthoudendheid van die vrouw te vinden zijn? Dat is ook de vraag voor ons natuurlijk. Want zonder geloof blijf je niet bidden. En als je dat geloof moeilijk vindt om vast te houden, dan kun je twee dingen doen.

Allereerst zelf bidden en zeggen: 'Heer, ik geloof, maar kom mijn ongeloof te hulp'.

In de tweede plaats iemand anders vragen voor je te bidden. Als je het zelf lastig vindt om dan te vragen of iemand met je of voor je wil bidden.

Amen.

